

Generálmajor ing. Jiří Nečas

DRUHÁ ÚTOČNÁ OPERACE

všerojskové armády

Zvláštnosti přípravy druhé armádní útočné operace vyplývají z řady objektivních faktů, které podstatně ovlivní nejen styl a metody práce velitele a štábu armády, vlastní obsahovou náplň jejich činnosti, ale i činnost vojsk.

První armádní operaci připravujeme již před zahájením války, tj. v podmínkách, které umožňují tuto operaci plánovat a připravit ve lhůtách relativně časově neomezených. To dovoluje a umožňuje veliteli a štábu armády všestranně si ujasnit úkoly armády v této operaci, hluboce zhodnotit situaci nepřítelů i vlastních vojsk, terén atd. a přijmout nejlepší rozhodnutí. Naproti tomu **druhou armádní operaci bude štáb připravovat v průběhu dokončování první**, tzn. v časově omezené lhůtě a v podmínkách, kdy velitel a štáb armády budou muset současně soustředit své síly na řízení vojsk, s cílem úspěšně splnit první operaci a vytvořit podmínky pro plynulý přechod do druhé. Podmínky přípravy nové operace budou tedy mnohem složitější nejenom co do času, ale najdou svůj odraz i v metodě práce velitele a štábu armády.

Důležité je správně **určit dobu zahájení a přípravy druhé operace armády**, neboť opožděná organizace může ztížit plynulý přechod k jejímu vedení. Naopak zahájíme-li přípravu příliš brzy, je nebezpečí, že přijaté rozhodnutí budeme několikrát upravovat podle situace při dokončování první operace. Proto přípravu druhé armádní operace bychom měli zahájit tak, abychom mohli včas doručit úkoly vojskům a aby nová operace byla všestranně zabezpečena. Vezme-li v úvahu soudobé tempo operace, můžeme obecně říci, že optimální doba rozhodnutí pro novou operaci je nejdříve dva dny a nejpozději jeden den před splněním dalšího úkolu armády v první operaci. Vzhledem k tomu, že jde o novou operaci armády, je především povinností velitele a štábu frontu vydat

armádě včas úkol a ostatní nezbytné podklady pro plánování. To by nemělo být pro front problémem, poněvadž z jeho hlediska jde o plnění dalšího úkolu v první frontové operaci, která je předem naplánována a materiálně i jinak zabezpečena.

Chceme-li hovořit o zvláštích druhé armádní operace, je třeba si ujasnit **podmínky, v nichž bude vedena a její obsah.**

Vezmeme-li v úvahu soudobé názory pravděpodobného nepřítele na vedení války (operací) na západoevropském válčišti, pak můžeme učinit téměř jednoznačný závěr, že druhá armádní operace bude vedena v podmínkách použití jaderných zbraní.

Při úvahách o obsahu této operace vycházíme z cílů a náplně útočné operace frontu. Předpokládáme, že obsah bližšího úkolu frontu splnily první operace armád prvního sledu, tzn. že po prvním úderu strategických jaderných sil a po prvním jaderném úderu frontu byla zničena protistojící uskupení nepřítele s jejich jadernými prostředky a byly ovládnuty prostory (objekty), jejichž ovládnutím byla narušena operační odolnost nepřítele a vytvořeny podmínky pro další rozvíjení operace do hloubky válčiště ve vysokých tempech.

V tomto případě obsahem dalšího úkolu frontu a tedy i druhé armádní operace bude ničit nově odhalené prostředky jaderného napadení nepřítele, dokončit zničení (nebo zničit) jeho strategických záloh v součinnosti s raketovými vojsky, letectvem a ostatními armádami frontu a ovládnout prostory (objekty), jejichž obsazením dosáhneme cíle první útočné operace frontu na daném směru.

Pro druhou armádní operaci bude tedy charakteristický boj s hlubokými zálohami nepřítele, které může v rámci daného válčiště přemísťovat po zemi nebo vzduchem a nebo je přepravovat z jiných válčišť vzduchem nebo po moři. Přitom bojová kvalita těchto záloh může být různá v závislosti na tom, zda půjde o svazy (svazky) „mírové“ nebo zmobilizované. Strategické zálohy může nepřítele využít spolu s vojsky bojujícími v dotyku, k obraně mezilehlých nebo k silnému protiúderu, s cílem zastavit další proniknutí našich vojsk a vytvořit podmínky pro přechod do protiútoků. To nepochybně ovlivní bojovou činnost vojsk armády, přičemž nejčastěji půjde o střetná sražení (boje), průlom spěšně zaujatých obranných pásem a postavení z chodu, pronásledování odcházejícího nepřítele, odrážení protiúderu a ničení obklíčených uskupení.

Způsoby vedení druhé armádní operace a zničení velkých uskupení nepřítele se od první operace nebudou zásadně lišit. Základem zůstává ničit jednotlivá uskupení nepřítele jadernými údery, rychle pronikat do hloubky sestavy nepřítele ihned za jadernými údery a podle možností i široce používat výsadky v týlu nepřítele.

Bojová činnost vojsk armády bude mít především dynamický a vysoce manévrový charakter a to ovlivní i stanovení **blížejšího a dalšího** úkolu armády ve druhé operaci. Ve srovnání s první útočnou operací nebude možné obsah blížejšího a dalšího úkolu armády stanovit jednoznačně (např. úkol v první operaci zahrnoval zničení nepřítele a ovládnutí důležitých prostorů na hloubku polní armády prvního sledu nepřítele) a budeme vycházet z konkrétní situace, možností nepřítele, vlastních vojsk a z geografických podmínek válčiště (operačního směru). Pak např. obsahem blížejšího úkolu může být zničení určitého uskupení prostředků jaderného napadení nepřítele, dokončení zničení (nebo zničení) jeho blížejších strategických záloh a ovládnutí důležitého prostoru, které umožní

vytvořit podmínky pro splnění cíle druhé armádní operace. Obsahem dalšího úkolu může být zničení nově objevených prostředků jaderného napadení nepřítele, dokončení zničení (nebo zničení) jeho hlubokých strategických záloh a ovládnutí takových prostorů (objektů), kde se dosahuje splnění dalšího úkolu frontu na daném směru. Současně může armáda plnit v závěru druhé operace i jiné úkoly, jako např. zabezpečovat zasazení frontu druhého sledu, přejít do obrany mořského pobřeží apod. V případě, že hloubka armádní operace (tj. současně dalšího úkolu frontu) na daném konkrétním směru nebude velká a nepříteři způsobíme velké ztráty, můžeme připustit i taková řešení, že druhá operace armády nebude dělena na bližší a další úkol.

Významným požadavkem, který vyplývá z charakteru soudobých operací, je přejít **k vedení druhé útočné operace armády plynule a bez přestávky**. K splnění tohoto požadavku musí velitel armády vytvořit vhodné podmínky. Především je třeba, aby při dokončování první operace dovedným řízením vojsk vyšly svazky armády do prostoru dalšího úkolu v sestavě vhodné pro zahájení druhé operace bez operační přestávky. Řešení této otázky lze považovat již za součást rozhodnutí velitele armády pro druhou operaci, které zabezpečuje vytvoření k určité stanovené době (tj. zahájení druhé operace) operačního učlenění armády pro druhou operaci. Velitel armády při tom musí včas stanovit, které svazky budou pokračovat ve vedení druhé operace a prostory, které mají ovládnout v době splnění dalšího úkolu první operace. Kromě toho určí, zda některé svazky vyvede do druhého sledu armády k obnovení bojeschopnosti a které svazky budou při zahájení druhé operace zasazeny do boje s cílem zabezpečit narůstání úsilí a vysoké tempo této operace. Nově zasazované svazky mohou být z druhého sledu armády, nebo nově armádě podřízené ze zálohy frontu, případně — jestliže k plnění dalšího úkolu frontu bude zasazen jeho druhý sled — to může být svazek (svazky) od armády druhého sledu frontu. Nelze vyloučit ani takový případ (zvláště bude-li nutné ve druhé armádní operaci přenést směr hlavního úderu ve srovnání s první operací), že bude vhodné manévrovat částí svazků prvního sledu armády podél frontu na nový směr hlavního úderu. Při této příležitosti chci podtrhnout, že zámysl směny svazků pro zahájení a vedení druhé operace armády musí být reálný, jednoduchý, rychle proveditelný a musí vést k zesílení údernosti operačního učlenění armády.

Je samozřejmé, že velitel armády nebude řešit jen učlenění vševojskových svazků, ale současně i raketových vojsk a dělostřelectva, vojsk PVO, záloh všeho druhu, týlových útvarů a zařízení a míst velení.

Velmi důležitým úkolem velitele a štábu armády, jehož včasná realizace zásadním způsobem ovlivní plynulost přechodu k vedení druhé armádní operace, je materiální a technické zabezpečení vojsk armády (jde o obsáhlou otázku, jejíž rozbor je mimo možnosti tohoto článku).

Důležitou roli při zabezpečování zahájení druhé armádní operace bez operační přestávky má i velitel a štáb frontu. Kromě stanovení úkolu armádě pro tuto operaci bude řešit otázky spojené se složením armády, přísunem raket a jaderných hlavic, podporou vojsk armády frontovým letectvem, materiálním a technickým zabezpečením apod. Vzhledem k tomu, že na stupni frontu nejde o přípravu nové operace, jen o upřesnění dříve naplánovaného (i když ne detailně) dalšího úkolu frontu, nebude to úkol tak náročný jako na armádním stupni. Vyžaduje však včasnou přípravu a z tohoto požadavku vyplývající značnou a poměrně přesnou předvídatelnost velitele frontu.

Některé zvláštnosti ve srovnání s první armádní operací může mít **rozmach druhé operace**. Rozmach operace závisí na: možnostech a rozsahu použití strategických a frontových prostředků jaderného napadení v pásmu armády, bojových možnostech armády, poměru sil, možnostech a charakteru bojové činnosti nepřítele a na geografických zvláštnostech operačního směru, na kterém armáda působí.

Šířka útočného pásma armády, v závislosti na jejím složení, důležitosti směru a úkolu může být větší než v první operaci (tj. více než 100 km). V některých případech se pásmo činnosti armády, která působí na podružném směru, na křídle frontu nebo plní omezený úkol, bude do hloubky nepřítele zužovat.

Hloubka druhé armádní operace (vyplývá z hloubky dalšího úkolu frontu) bude závislá především na bojových možnostech armády, místě armády při plnění dalšího úkolu frontu a důležitosti směru. Vzhledem k tomu, že druhá operace zabezpečuje splnění cíle útočné operace frontu, může být hloubka operace armády na směru hlavního úderu frontu 400–500 km, kdežto na pomocných směrech menší.

Tempo útoku armády bude záviset na: stupni ničení nepřítele jadernými zbraněmi, charakteru plněných úkolů, rozsahu opatření k likvidaci následků jaderných úderů nepřítele, změnách terénu způsobených jadernými údery, rozsahu zamořených a zničených prostorů, možnostech obnovení bojeschopnosti vojsk po jaderných úderech nepřítele a na materiálně technickém zabezpečení. Na základě těchto kritérií je nutné stanovit tempo útoku pro každý řešený případ konkrétně a zvlášť, poněvadž výhody určitého kritéria (např. slabý nepřítel) mohou být eliminovány nevýhodami jiného (např. silně zničeného pásma útoku po úderech vlastních strategických jaderných sil). Např. budou-li nepříteli způsobeny ztráty 70–80 %, může tempo dosáhnout až 100 km za den, při ztrátách 50–60 % může být tempo 60–80 km za den (další kritéria při tom nejsou brána v úvahu). V průměru v soudobých operacích na západoevropském válčišti, vedených s použitím jaderných zbraní, může tempo útoku ve druhé armádní operaci dosahovat 50–60 km za den.

Délka trvání druhé operace je přímo závislá na hloubce operace a tempu útoku.

Důležitou otázkou, která podstatně ovlivní nejen rozhodnutí velitele armády pro druhou operaci, ale i vlastní její vedení je **množství jaderných zbraní**, které bude mít armáda pro tuto operaci přiděleno.

Štáb frontu plánuje použití jaderných zbraní na celou frontovou operaci, přičemž celkový přidělený počet rozdělují po úkolech (tj. pro první jaderný úder frontu, bližší a další úkol frontu) a mezi jednotlivé svazy. Z toho vyplývá, že množství jaderných zbraní přidělené armádě pro druhou operaci bude záviset především na celkovém počtu těchto zbraní, který bude mít velitel frontu pro frontovou útočnou operaci. Kromě toho ještě na konkrétním úkolu armády ve druhé operaci, uskupení nepřítele v útočném pásmu armády, na možnostech raketových vojsk armády i letecké armády a na počtu jaderných úderů, které v pásmu armády uskuteční strategické jaderné prostředky frontou. Je tedy velmi obtížné stanovit „teoretický“ počet jaderných zbraní přidělovaných armádě pro druhou operaci, mohou však uvést, že to bude zpravidla méně než pro operaci první.

Přidělenou jadernou municí velitel armády rozdělí obdobně jako pro první operaci po úkolech a mezi svazky s tím, že již nebude muset vyčleňovat jaderné náboje pro účast v prvním jaderném úderu frontu. K hlavním cílům pro

jaderné údery na nepřítele budou patřit jeho prostředky jaderného napadení, zálohy a místa velení.

Bude správné, jestliže velitel armády bude mít při dokončování první operace ve své záloze určitý počet jaderných nábojů, kterými by mohl řešit úkoly v době zahajování druhé operace, kdyby z jakýchkoliv důvodů nebyla včas přisunuta jaderná munice, přidělená pro druhou operaci.

• • •

Zvláštností přípravy a organizace druhé armádní operace se nezbytně od-
ráží v rozhodovacím a plánovacím procesu, **v metodice a obsahu práce velitele a štábu armády při přípravě této operace.**

Přípravu druhé operace může štáb armády zahájit dvěma způsoby. Buďto štáb frontu bude postupně (s cílem zabezpečit souběžné plánování, což by přípravu druhé operace na stupni armády urychlilo) předávat veliteli a štábu nezbytné údaje pro rozhodnutí, které dodatečně potvrdí písemnou směrnicí velitele frontu, nebo komplexně upřesní plnění dalšího úkolu frontu a z toho vyplývající úkoly armád pro druhou operaci a vydá najednou úplnou směrnicí velitele frontu a odborná nařízení náčelníků druhů vojsk a služeb frontu. V obou případech bude metodika práce velitele a štábu armády různá — v prvním případě bude probíhat rozhodování a plánování „postupně“, ve druhém případě „najednou“. Pro zjednodušení povšimneme si jen druhého způsobu.

Obsah směrnice velitele frontu se v podstatě nebude lišit od směrnice pro první armádní operaci. Měla by tedy hlavně obsahovat, kromě závěrů o nepříteli, sestavu armády a vyčleněné posilové prostředky (mohou být rozdílné ve srovnání s první operací), směr hlavního a druhých úderů, bližší a další úkol armády, množství jaderných nábojů a chemických raket, objekty nepřítele v pásmu armády, které budou ničit prostředky frontu a hlavního velení, úkoly frontového letectva ve prospěch armády, úkoly sousedů, způsob součinnosti, rozhraní a místa velení. Součástí směrnice budou i úkoly k dokončení první a zabezpečení plynulého přechodu k vedení druhé operace.

O doručení směrnice velitele frontu by měl být velitel armády informován předem, aby ještě před jejím obdržením mohl uskutečnit řadu **opatření k přípravě druhé operace.** Jedním z nich bude „rozdělit“ štáb armády na dvě části — jedna část bude pokračovat v řízení vojsk při dokončování první operace a druhá bude plánovat druhou operaci. Procentuální rozdělení štábu do obou částí bude nutné řešit podle konkrétní situace (např. jestliže dokončování první operace probíhá bez komplikací a nebude vyžadovat častá rozhodnutí velitele a upřesňování úkolů podřízeným, může se přípravou druhé operace zabývat větší část štábu armády a naopak), času, který bude pro přípravu druhé operace, zvolené metodice plánování a to i na podřízených stupních (souběžné, nebo normální plánování) apod. Vzhledem k tomu, že obě činnosti (řízení první operace a příprava druhé) spolu úzce souvisí a jsou na sobě závislé, je nutné, aby vedoucí funkcionáři armády (velitel, náčelník štábu, náčelníci druhů vojsk atd.) byli informováni a zabývali se řešením obou otázek. Nelze dopustit, aby příprava druhé operace probíhala odtrženě od řízení dokončované první operace, poněvadž může dojít i k nutnosti upřesňovat rozhodnutí velitele armády pro druhou operaci na základě situace, která se bude vytvářet při dokončování operace první. Z toho důvodu je nevýhodou někdy uvažovaná varianta přípravy druhé operace, podle které by velitel řídil vojska armády

z PVS a nová operace by měla být připravována na VS armády. Kromě tohoto „rozdělení“ štábu armády musí zabezpečit i další přípravné práce, jako např. shromažďování podkladových materiálů pro rozhodnutí velitele (údaje o nepříteli, bojeschopnosti vojsk armády atd.), zabezpečení štábů a vojsk všech stupňů mapovým materiálem apod.

Velitel armády ještě před zahájením rozhodovacího a plánovacího procesu rozhodne, jaký metodický postup zvolit vůči podřízeným stupňům, tj. zda podřízené štáby zahájí plánování až velitel frontu schválí rozhodnutí velitele armády (plánování se u těchto štábů prodlouží, avšak v jeho obsahu by nemělo docházet ke změnám), nebo druhou operaci budou připravovat štáby souběžně, aby ušetřily čas. Tomuto rozhodnutí v dalším podřídí metodiku práce velitel i štáby armády.

Metodický postup velitele armády a jeho obsahová náplň při přípravě druhé operace budou v podstatě stejné jako v první operaci, tzn., že bude zahrnovat ujasnění cíle operace a úkolu armády, zhodnocení hlavních údajů o situaci a konečně — stanovení zámyslu operace a úkolů svazků a útvarů armády.

Po obdržení směrnic velitele frontu a jejím prostudování velitel armády si **ujasní úkol**, přičemž musí

- pochopit úlohu a místo armády při plnění dalšího úkolu frontu a dosažení cílů frontové operace,
- stanovit jakých výsledků chce dosáhnout velitel frontu na směru činnosti armády použitím svých sil a prostředků,
- pochopit cíl druhé útočné operace, obsah a zvláštnosti úkolu armády a způsob jeho plnění,
- určit jak ovlivní plnění úkolu armády použití jaderných zbraní hromadného ničení strategických prostředků a raketového vojska a letectva frontu na cíle v hloubce pásma útoku armády a bojová činnost sousedů,
- posoudit podmínky součinnosti s raketovými vojsky a letectvem frontu, sousedními armádami a výsadky (jsou-li v pásmu armády použity).

Po ujasnění úkolu velitel armády by měl určit

- charakter činnosti armády při řešení jednotlivých úkolů postupně plněných k dosažení cíle druhé operace (způsobu vedení útočné operace, způsobů ničení velkých uskupení nepřítelů, rozmachu operace, směrů hlavního a druhých úderů, účelného operačního učlenění armády apod.),
- opatření, které je nutné uskutečnit ihned (nebo při dokončování první operace) k přípravě druhé operace a pokyny, které dát vojskům,
- jakým časem osobně disponuje velitel armády pro přijetí rozhodnutí; jaké údaje, od koho a kdy bude potřebovat; kolik času je třeba dát štábu pro zpracování jeho rozhodnutí a dovedení úkolů do vojsk; kolik času potřebují vojska pro přípravu a všestranné zabezpečení operace.

Výsledkem ujasnění časových možností je velitelem schválený závazný harmonogram, který stanoví jednotlivé úkoly, kdo je bude plnit a v jakých časových lhůtách. Možnou variantu přípravy druhé operace z časového hlediska uvádím v **tabulce 1**.

Po ujasnění úkolu přistoupí velitel armády k **zhodnocení situace**, která bude obdobná jako při přípravě první operace armády. Výhodou by měla být skutečnost, že vedení první operace usnadní veliteli armády zhodnocení situace, zvláště nepřítelů, o kterém štáb shromáždil od zahájení operace řadu konkrétních údajů.

Hlavní pozornost by měl velitel armády věnovat

Příprava a plánování druhé armádní operace
(varianta)

Poř. čís.	Činnost	Doba (P = čas obdržení směrnice velitele frontu)												
		P	1 h.	2 h.	3 h.	4 h.	5 h.	6 h.	7 h.	8 h.	9 h.	10 h.	24 h.	
1	Studium směrnice velitele frontu	→												
2	Vydání předběžných nařízení		→											
3	Ujasnění úkolu, zhodnocení situace, příprava zámyslu		→											
4	Orientace náčelníků druhů vojsk o zámyslu operace			→										
5	Pokračování ve zhodnocování situace, upřesnění zámyslu a stanovení úkolů vojsk, schválení rozhodnutí velitele armády				→	→	→	→	→					
6	Předání úkolů do vojsk (směr. důstojníci, po pojítkách apod.)								→	→				
7	Potvrzení úkolů podřízeným písemnými dokumenty (rozkazy, nařízení)									→	→			
8	Plánování operace							→	→	→	→	→	→	

a) **Nepřítel**

— určit uskupení prostředků jaderného napadení a pozemních vojsk, jehož zničení naruší odolnost nepřítele,

— množství a rozmístění raketových vojsk a atomového dělostřelectva; do jaké hloubky operačního učlenění armády mohou působit; rozmístění skladů munice,

— rozložení vševojskových svazků nepřítele v dotyku a v hloubce sestavy; charakter jejich činnosti a bojeschopnosti; možným změnám uskupení v průběhu operace; ženiijním úpravám terénu (obránná pásma a postavení); systému velení,

— uskupení letectva a charakteru jeho činnosti; množství letectva působícího v pásmu armády (zvláště nosičů jaderných zbraní),

— uskupení a možnostem prostředků PVO.

V závěru by měl určit

— sestavu a hlavní uskupení nepřítele, charakter a možný zámysl jeho další činnosti (při dokončování první a v průběhu druhé operace),

— silná a slabá místa,

— posloupnost ničení nepřítele,

— úkoly průzkumu.

b) **Vlastní vojska**

— rozmístění, stavu a možnostech raketových vojsk; množství, druhu a příslušnosti jaderné munice,

— rozložení, stavu, bojeschopnosti a možnostech svazků (při zakončování první a v průběhu druhé operace); stavu a možnostech týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk; manévru k vytvoření operačního učlenění armády pro druhou operaci a jaký čas vyžaduje jeho uskutečnění,

— sousedním armádám a dalším spolupůsobícím silám a prostředkům; jejich stavu, charakteru činnosti a úkolům.

V závěru by měl určit

— nejvhodnější způsob použití jaderných zbraní a způsoby ničení nepřítele na směrech úderů armády,

— jaké uskupení sil a prostředků ke konci první operace vytvořit pro vedení operace druhé,

— jaká opatření uskutečnit k všestrannému zabezpečení vojsk pro vedení druhé operace,

— **poměr sil a prostředků** v pásmu armády a na směrech, při zahájení druhé operace a při plnění charakteristických úkolů v jejím průběhu.

c) **Radiační a chemická situace**

— ocenění již existujících pásem (prostorů) radiačního (chemického) zamoření v pásmu činnosti armády, možnosti vytvoření nových a jejich vlivu na vedení druhé operace,

— manévru nezbytnému k odchodu nebo překonání zamořených pásem a prostorů,

— stupňů zamoření vojsk armády (osob i bojové techniky) a jeho vlivu na vedení druhé operace,

— stanovení účelných způsobů činnosti vojsk při plnění úkolů,

— stanovení ochrany proti zbraním hromadného ničení.

d) Terén

- ocenění reliéfu, ochranných a maskovacích vlastností terénu a jeho změn po jaderných úderech (vlastních i nepřátelských),
- stavu silniční a železniční sítě z hlediska manévru vojsky a přísunu materiálu, průchodnosti mimo komunikace,
- podmínkám zásobování vodou, charakteru přírodních překážek a vodních děl,
- výběru možných prostorů pro rozmístění raketových vojsk, velitelských stanovišť a týlu a pro vysazení výsadků,
- možnostem využití místních zdrojů a morálně politického stavu obyvatelstva.

Závěrem stanovit

- směry hlavního a druhých úderů,
- prostory pro rozmístění vojsk u týlu,
- způsoby překonání vodních překážek,
- výhodné čáry pro organizování obrany nepřítelem a pro zřizování jaderných zátarasů,
- ženíjní zabezpečení činnosti vojsk.

e) Meteorologické podmínky

- směru a rychlosti větru a možným změnám počasí
- délce světlé a temné denní doby a vlivu roční doby na plnění úkolu.

f) Čas (doba na splnění stanovených úkolů)

- určení celkové doby (podle směrnice velitele frontu) na splnění cíle druhé útočné operace
- rozpočtu doby na dokončení první operace a na splnění bližšího a dalšího úkolu druhé operace armády.

V závislosti na čase, může velitel armády po ujasnění úkolu a zhodnocení situace přímo formulovat své rozhodnutí, nebo ještě před tím uvést **celkový závěr z ujasnění úkolu a zhodnocení situace**, jehož obsahem může být:

- očekávané výsledky jaderných úderů strategických jaderných sil a prostředků frontu vedených v průběhu druhé operace a jejich vliv na změnu poměru sil a operační situace a na splnění úkolu armády,
- uskupení a objekty nepřítele, na které vést jaderné a chemické údery prostředky armády,
- možnosti armády k splnění úkolu po zakončení první operace,
- směry hlavního a druhých úderů, vytvoření úderného uskupení armády,
- na zničení jakých uskupení nepřítele a ovládnutí kterých prostorů soustředit hlavní úsilí armády v průběhu druhé operace; poslušnost a způsoby zničení uskupení nepřítele při plnění bližšího a dalšího úkolu armády; operační učlenění armády, možnosti manévru v průběhu operace,
- opatření pro plynulý přechod k vedení druhé armádní operace (doba splnění cíle první operace, prostory, v nichž ji jednotlivé svazky zakončí, změny v operačním učlenění armády, materiálně technické zabezpečení atd.),
- úkoly prvního a druhého sledu armády, raketových vojsk, vojsk PVO a záloh ve druhé operaci; rozdělení jaderné a chemické munice, posilových prostředků a materiálu všeho druhu podle úkolů a mezi svazky,

- způsob součinnosti uvnitř armády, se sousedy a s prostředky frontu,
- organizace velení,
- úkoly, na které soustředit pozornost politických a stranických orgánů při přípravě a vedení druhé armádní operace,
- hlavní úkoly průzkumu, opatření OPZHN, materiálně technického, zdravotnického a ostatních druhů zabezpečení bojové činnosti vojsk.

K zakončení rozhodovacího procesu je třeba **rozhodnutí velitele armády pro druhou operaci** zformulovat. Jeho obsah a posloupnost jednotlivých bodů se nebude lišit od rozhodnutí pro první operaci s tím, že to rozhodnutí bude obsahovat i úkoly pro dokončení první operace a plynulý přechod do operace druhé. Po schválení rozhodnutí velitelem frontu, což zpravidla bude na velitelském stanovišti armády, zabezpečí štáb armády vydání příslušných rozkazů a nařízení podřízených. Zvláštností přípravy druhé operace může být, že v závislosti na konkrétním vývoji situace při dokončování první operace, bude v dalším nezbytně přijaté rozhodnutí upřesňovat, případně i měnit. Jestliže velitel frontu a armády správně předvídá vývoj situace, změny v rozhodnutí neměly by mít vliv na jeho podstatu a měly by mít jen dílčí charakter.

Nejdůležitější částí přípravy druhé armádní operace je její **plánování**, jehož základem je rozhodnutí velitele. Začíná již při přijetí rozhodnutí. Jeho podstatou je: vypracování zdůvodněné varianty použití sil a prostředků k dosažení cíle druhé operace, rozpracování vybraných způsobů vedení operace a ničení uskupení nepřítele a konečně rozpracování otázek součinnosti, zabezpečení operace a velení. Výsledkem plánovacího procesu je zpracování plánu druhé útočné operace, tzn., že detailně bude zpracován na první den, méně podrobně do bližšího úkolu a orientačně do splnění dalšího úkolu armády. Bude obsahovat i předpokládané operační učlenění armády při splnění dalšího úkolu první operace a změny v něm pro vedení operace druhé.

Metoda zpracování plánu operace může být různá, především podle toho, kolik času bude mít štáb armády ke zpracování. Při nedostatku času lze tento plán zpracovat postupným doplňováním mapy rozhodnutí velitele a vyhotovením písemné legendy. Jinou variantou přípravy může být zahájení práce na zvláštní mapě plánu operace v období dokončování rozhodnutí velitele a nebo současně s jeho zahájením. Zvláštností přípravy druhé operace vyžadují v každém případě zahájit práci na grafickém plánu operace co nejdříve.

Řády stanoví, že „nejdůležitější povinností velitelů a štábů je **organizace součinnosti** a zabezpečení její nepřetržitosti v průběhu bojové činnosti“. To plně platí i pro druhou armádní operaci. Zásady součinnosti jsou součástí rozhodnutí velitele a podrobně jsou zpracovány v plánu operace.

Řešení otázek součinnosti při přípravě druhé armádní operace může být ztíženo (zejména z časového hlediska) tehdy, bude-li k plnění dalšího úkolu frontu zasazována armáda druhého sledu frontu v pásmu armády, která připravuje druhou operaci. Velitel armády musí někdy čekat na výsledky organizace součinnosti velitele frontu.

Pro organizování součinnosti ve druhé operaci platí stejné zásady jako pro operaci první. To kromě jiného znamená, že velitel armády organizuje součinnost sil a prostředků, které patří do sestavy armády a velitel frontu pak součinnost dané armády s raketovými vojsky a letectvem frontu, se sousedními armádami a s operačními výsady. Při organizaci součinnosti velitel a štáb armády slaďuje: jaderné údery prostředky armády s jadernými údery frontu, sousedů a Hlavního velení i s údery konvenčními zbraněmi; činnost svazků a

útvárů různých druhů vojsk armády a letectva; opatření k všestrannému zabezpečení bojové činnosti vojsk; vzájemné uvědomování o vzdušném nepříteli a způsob spojení mezi spolupůsobícími svazky. Systém signálů zpravidla lze stanovit stejný jako v první operaci. Konkrétní obsah otázek součinnosti uvnitř operačního učlenění armády i vně armády bude obdobný jako v první operaci.

— • —

Vedení druhé operace armády se svým charakterem a obsahem bude podobat vedení bojové činnosti při plnění dalšího úkolu první operace, kdy vojska armády vejdou do operační hloubky sestavy nepřítel.

V závislosti na konkrétní situaci mohou být **způsoby ničení nepřítel** různé. Ve střetném sražení mohou hlavní síly armády vést úder do dvou boků nepřátelského uskupení se současnými čelnými údery částí sil. Jestliže terénní podmínky nedovolí rozvinout hlavní síly armády k úderu do obou boků nepřítel, je možné vést úder jen do jednoho boku se současným přikrytím částí sil z čela. A konečně, nebude-li možné vyvést hlavní síly armády do boku nepřátelského uskupení, pak je vhodné vést rozbíhající čelní údery s cílem rozdělit nepřátelské uskupení a zničit je po částech. Při vedení obranného boje nepřítel mohou vojska armády buďto prolamovat zaujatá obranná pásma (postavení) z chodu, nebo — což bude v operační hloubce sestavy nepřítel možné a výhodné — využívat k překonání obranných čar mezery v sestavě nepřítel. Jestliže nepřítel povede boj na zdrženou, budou vojska armády útočit (pronásledovat nepřítel) po směrech, obcházet ohniska odporu a ničit je z týlu se snahou zabránit nepříteli v odchodu a s využitím výsadků proniknout do týlu protistojícího uskupení. Silné protiúderu nepřítel mohou vojska armády odrazet jadernými údery na uskupení připravené k protiúderu a rozhodnou útočnou činností, nebo přechodem části sil do dočasné obrany a úderem do boku protiúderného uskupení se současným rozvíjením útoku na směr hlavního úderu armády. Budou-li se zálohy nepřítel soustřeďovat v hloubce sestavy nepřítel, pak možným způsobem ničení tohoto uskupení může být jen hromadný, nebo skupinový jaderný úder.

Operační učlenění armády, veškeré rozhodování a řízení bojové činnosti velitele armády musí směřovat k zabezpečení narůstání úsilí vojsk armády s cílem vést operaci ve vysokém tempu. Je třeba, aby velitel a štáb věnoval značnou pozornost zamořeným a zničeným prostorům (po úderech strategických jaderných sil a prostředků frontu i armády), které mohou značně omezit manévry vojsk armády a vést k nežádoucímu snížení tempa útoku, což ve svých důsledcích by umožňovalo nepříteli získat čas pro organizování obrany na předem připravených čarách a vedení silných protiúderů.

Velitel armády musí veškeré úsilí podřízených vojsk zaměřit na rychlé ovládnutí prostoru dalšího úkolu frontu ve svém pásmu činnosti, s ostatními armádami prvního sledu frontu se tak spolupodílet na splnění cíle frontové operace a tím zabezpečovat i úspěšné vedení strategické operace na válčišti.

— • —

Problematiku první armádní operace jsme zvládli a je poměrně dobře rozpracovaná.

Méně procvičovanou byla problematika druhé a dalších operací. Proto jsem chtěl svým článkem obrátit pozornost na tuto problematiku nejen v teoretické oblasti, ale i v praktické přípravě velitelů a štábů.